

راه‌های پیشگیری از نیازهای غیرواقعی اقتصادی مدیریت مصرف و راهکارهای ارتقای آن

اشاره

مدیریت مصرف، مجموعه روش‌ها و اقداماتی است که در راستای بهینه‌سازی مصرف و استفاده صحیح از امکانات موجود، به‌کار گرفته می‌شود که با توجه به افزایش جمعیت جهانی و محدودیت منابع طبیعی، ضرورت مدیریت مصرف و ارتقای آن بیش از پیش، مورد توجه و کنکاش علمی قرار گرفته است. در منابع اسلامی نیز از مدیریت مصرف، به تدبیر معیشت تعبیر و اهمیت این مطلب تا جایی است که از آن، به تمامی سرمایه انسان یاد شده است. بدین معنا که با وجود ثروت و توانگری فراوان، چنانچه فرد واجد مدیریت مصرف نباشد، تهی دست و فقیر محسوب خواهد شد.

ضرورت ارتقای مدیریت مصرف

مصرف بی‌رویه فرآورده‌های نفتی تجدیدناپذیر، به‌ویژه بنزین،^۲ مواد پلاستیکی یکبار مصرف و... که خسارات هنگفتی را از لحاظ هدر رفت سرمایه ملی و مشکلات فراوان زیست محیطی و بهداشتی را ایجاد می‌کند.^۳ مصرف بی‌رویه منابع طبیعی

۱. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: «الْاِقْتِصَادُ وَالتَّدْبِيرُ، الْكَسْبُ كُلُّهُ»؛ شيخ طوسی؛ *الأمالی*؛ ج ۲، ص ۲۸۳.

2. <http://naftema.com> ۴۴۸۸ شناسه خبر:

3. <https://www.mizanonline.com>: ۴۲۴۹۰۵ شناسه خبر:

تجدیدپذیر مانند آب (سرانه آب در ایران، ۲ برابر میزان مصرف جهانی است)،^۱ جنگل‌ها، مراتع که مصرف غیر منطقی و نامعقول آن نیز سبب نابودی و حتی عدم بازگشت خواهد شد، نیز جای بسی تأمل دارد و از آنجا که منابع طبیعی سرمایه‌ای است که آیندگان نیز می‌بایست از آن بهره‌مند باشند، بدون شک تصاحب و حیف و میل این نعمات و عدم توجه به نیاز آیندگان، ظالمانه‌ترین و تجاوزکارانه‌ترین ظلم‌ها به حساب آمده و تلاش در جهت ارتقای مصرف بهینه که سبب حفظ بیش از پیش منابع طبیعی است، از ضروری‌ترین نیازها به حساب می‌آید.

در شرایطی که بسیاری از کشورها با فقر شدید غذایی روبه‌رو بوده و روزانه حدود ۲۲ هزار کودک در جهان بر اثر گرسنگی و سوء‌تغذیه جان خود را از دست می‌دهند، آمار تکان‌دهنده میزان دور ریز مواد غذایی در کشور ما و هدر رفتن سالانه ۳۵ میلیون تن مواد غذایی در ایران، بر اساس آمار فائو^۲ قابل تأمل است!!!

هم‌چنین آمارها حاکی از آن است که در کشور ما عدم مصرف کافی مواد مورد نیاز بدن، مانند میوه و سبزی، شیر، ماهی، تخم‌مرغ، روغن زیتون و گوشت، بسیار پایین‌تر از میزان استانداردهای جهانی بوده و ۸۰ درصد مردم ایران کمبود ویتامین دارند.^۳

بالعکس در سرانه مصرف خوراکی‌های مضر، مانند روغن، شکر، نوشابه و نمک که آسیب‌رسان‌های قوی بیماری‌زا در بدن به شمار می‌آیند، ایران گوی سبقت را از جهانیان ربوده^۴ و متحمل شیوع بیماری‌های صعب‌العلاج و هزینه‌های گزاف درمانی شده است. به دلیل این سبک زندگی، سرانه مصرف دارو در ایران سه برابر مصرف جهانی است. بنابراین ضرورت مدیریت مصرف و ارتقای آن در جامعه، امری لازم و ضروری است.

گذشته از آنچه بیان شد، در شرایط کنونی و با توجه به فشارهای اقتصادی وارده از

1. شناسه خبر: ۳۶۷۹۴۹۳ <https://vpb.um.ac.ir>

2. شناسه خبر: ۳۶۷۹۴۹۳ <http://www.mehrnews.com>

3. شناسه خبر: ۱۵۴۲۹۶ <https://www.eghtesadnews.com>

4. شناسه خبر: ۴۴۴۷۹۸ <https://www.tabnak.ir>

سوی دشمنان و تحریم‌های ظالمانه ایشان علیه ملت ایران، در صورت عدم مدیریت صحیح و تمسک به آموزه‌های دینی و پرهیز از هر گونه افراط و تفریط در این زمینه، شاهد لزوم واردات کالاهای ضروری و غیر ضروری و بسیاری مواقع ورود فرهنگ بیگانگان و چه بسا غیر اسلامی خواهیم بود.

راهکارهای ارتقای مدیریت مصرف

۱. فرهنگ‌سازی و آموزش بر اساس آموزه‌های دینی

بهره‌مندی از نعمت‌های الهی و مصرف صحیح آن، از مسائل مورد تأکید قرآن کریم بوده که هدف از آن نیز رسیدن به رشد و تعالی و دستیابی به سعادت دنیوی و اخروی است.^۱ قرآن کریم در موضوع مصرف و هزینه‌کرد، از سویی مؤمنان را از «اسراف» و «تبذیر» - که نوعی اسراف است - بر حذر می‌دارد و از سوی دیگر از «بخل» یا «خست» - یعنی تفریط در مصرف و هزینه - نهی می‌کند.^۲

نگاه اسلام به تقدیر معیشت و شیوه زندگی، تنها در بردارنده عوامل مادی نبوده و بسیاری از عوامل غیر مادی نیز مورد توجه ویژه قرار گرفته و والاترین هدف اقتصادی اسلام، دستیابی به آرامش است؛ نه مانند دیگر مکاتب بشری، رسیدن به آسایش.

بنابراین توجه اسلام به اقتصاد و به‌ویژه در زمینه مدیریت مصرف (تقدیر معیشت)، تنها به دخل و خرج معطوف نبوده و بسیاری از مسائل مافوق مادی چون صلۀ رحم، بیداری بین‌الطلوعین و شکرگزاری... را نیز در توسعه رزق مادی و معنوی مؤثر دانسته و در این زمینه، نگرش بسیار گسترده‌تری دارد. بی‌تردید لازمه عمل به این دستورات، آگاهی از تمامی فرامین در زمینه مصرف است؛ نه صرف توجه به احکام صادره نسبت به اسراف. به عنوان نمونه پیامبر ﷺ فرمود: «صَلِّهِ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَ تَنْفِي الْفَقْرَ»^۳ «صله رحم عمر را زیاد و تنگدستی را از بین می‌برد».

۱. بقره: ۱۶۸ و ۱۷۲ و ۱۸۷؛ مائده: ۸۸؛ انعام: ۱۴۱ و ۱۴۲ و...

۲. محمد حکیم‌پور؛ اعتدال در قرآن؛ ص ۲۵۲ و ۲۵۵.

۳. عبدالله بن جعفر حمیری؛ قرب الاسناد؛ ص ۷۶.

یکی از مهم‌ترین نیازهای جامعه امروز در زمینه مدیریت مصرف و ارتقای آن، بسترسازی مناسب در جهت آموزش در تمامی ابعاد و ایجاد دغدغه یادگیری آموزه‌های دینی در تمامی اقشار جامعه است؛ چرا که در اکثر مواقع، زمانی که از مدیریت مصرف سخن به میان می‌آید، بلافاصله واژه کم مصرف کردن در اذهان نقش می‌بندد، در حالی که هدف از مدیریت مصرف، استفاده بهینه و به‌جا از امکانات موجود است. با مدیریت مصرف صحیح و ارتقای آن در سطح فردی و اجتماعی، بسیاری از مشکلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و... از جامعه ریشه‌کن خواهد شد.

۲. ترویج سیره پیشوایان دین

یکی از مؤثرترین و کارآمدترین روش‌های تربیتی، الگوبرداری است که نقش کلیدی را در شکل‌دهی رفتار و یادگیری ایفا می‌کند. بر همین اساس نیز در قرآن کریم پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به اسوه حسنه^۱ تعبیر شده است. سیری در سیره و روش نبی مکرم اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و ائمه هدی عَلَيْهِمُ السَّلَام، بیانگر این مطلب است که ایشان استفاده صحیح و به‌جا از تمامی امکانات را مورد توجه ویژه خود قرار داده و این شیوه را در زندگانی خویش نیز به کار می‌گرفتند.

سوءبرداشت‌های فراوانی از سیره عملی و روش زندگی ائمه عَلَيْهِمُ السَّلَام در بین عموم رایج است که از عدم آگاهی جامع به تمام رفتارهای ایشان، نشأت گرفته و تنها بعد ساده‌زیستی بدون رعایت مقتضیات زمان و پرهیز از اسراف به صورت توأمان، نظرها را به خود جلب کرده است؛ در حالی که رویکرد صحیح، مقتضی نگرشی جامع به رفتار ایشان در زمینه مصرف است. برای نمونه مراعات مقتضیات زمان در پوشیدن لباس، یکی از مواردی است که به بارها در سیره ائمه عَلَيْهِمُ السَّلَام نقل شده است. چنانکه در روایتی آمده است: علی بن الحسین عَلَيْهِ السَّلَام در زمستان جُبّه، ردا و کلاه خز می‌پوشید و پس از پایان زمستان ردا را می‌فروخت و بهایش را صدقه می‌داد. آن‌گاه می‌فرمود:

۱. احزاب: ۲۱.

«مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ». این بدان معنی است که پوشیدن لباس خوب برای حفظ سلامتی نه تنها مذموم نبوده؛ بلکه در راستای حفظ سلامتی، امری پسندیده تلقی می‌شود.

امام صادق علیه السلام نیز ضمن استفاده از لباس‌های خوب و ارزشمند و متناسب از جهت کیفیت (جهت رعایت مقتضیات زمان)^۲ در راستای مدیریت مصرف، فرسوده کردن و استفاده نابجا از لباس مهمانی، آبروداری، پُز دادن و کلاس گذاشتن را از مصادیق اسراف بر می‌شمردند.^۳

در زمینه خوراک نیز تشویق افراد برای مصرف بهینه و جلوگیری از اسراف، در روایات به وفور یافت می‌شود تا جایی که حتی ریزمانده‌های غذای سفره نیز از چشم ایشان دور نمانده است. امیرمؤمنان علیه السلام در این باره می‌فرماید: «خوردن خرده‌های درون سفره، فقر را می‌برد و فرزند را زیاد می‌کند و درد ذات‌الجنب^۴ را می‌زداید. هر کس تکه نانی بیابد و بخورد، یک حسنه دارد و اگر آلوده باشد و آن را بشوید و بخورد، ۷۰ حسنه دارد».^۵ در روایت دیگری امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «اسراف آن است که انسان مالش را از بین ببرد و به بدنش صدمه بزند».^۶

بنابراین روی آوردن به مواد غذایی ناسالم، با وجود اینکه هزینه کمتری دارد، اسراف به حساب می‌آید. متاسفانه در این زمینه نگاه خلاف و نادرست در مورد سیره زندگی اهل بیت علیهم السلام رایج بوده و از این رو تبیین نگرش جامع ائمه علیهم السلام به مصرف و مدیریت آن، از ضروریات اصلاح الگوی مصرف و ارتقای آن به حساب آمده و بسیاری از

۱. «كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ علیه السلام يَلْبَسُ فِي الشِّتَاءِ الْجُبَّةَ الْحَرَّ - وَ الْمِطْرَفَ الْحَرَّ - وَ الْقَلَنْسُوَةَ الْحَرَّ - فَيَشْتُو فِيهِ وَ يَبِيعُ

الْمِطْرَفَ فِي الصَّيْفِ - وَ يَتَصَدَّقُ بِشِمَمِهِ - ثُمَّ يَقُولُ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ - الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ»؛

محمد باقر مجلسی؛ بحار الأنوار؛ ج ۴۶، ص ۱۰۶.

۲. محمد باقر مجلسی؛ بحار الأنوار؛ ج ۴۷، ص ۳۶۰.

۳. «السَّرَفُ فِي ثَلَاثٍ ابْتِدَأَكَ تَوْبَ صَوْنِكَ»؛ شیخ صدوق؛ النخصال؛ ج ۱، ص ۹۳.

۴. ذات‌الجنب: نوعی بیماری، عفونت پرده جنب که دور ریه را گرفته است.

۵. تاج الدین شعیری؛ جامع الاخبار؛ ص ۱۲۴.

۶. «إِنَّمَا الْإِسْرَافُ فِيمَا أَفْسَدَ الْمَالُ وَ أَضَرَّ بِالْبَدَنِ»؛ محمد بن یعقوب کلینی؛ الکافی؛ ج ۴، ص ۵۴.

مشکلات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... جامعه بدین وسیله مرتفع خواهد شد.

۳. سیره عالمان دینی

در کنار توجه به سیره و روش زندگی اهل بیت علیهم السلام به عنوان الگویی تام و غیر قابل مقایسه با دیگران، توجه به زندگی عالمان دینی به عنوان بهترین رهپویان سیره پیشوایان معصوم علیهم السلام، حائز اهمیت است که در اینجا تنها به ذکر یک نمونه از آن اکتفا می‌شود:

درباره سیره عالم ربانی آیت‌الله مدرس رحمه الله آورده‌اند: این عالم بسیار مقید به مصرف تولیدات داخلی و حمایت از تولیدکنندگان داخلی بودند. به ایشان ایراد می‌گیرند که چرا عبای کرباسی (نوعی پارچه درشت بافت و سنگین) می‌پوشید و عبای بهتری استفاده نمی‌کنید. ایشان می‌گوید: هر زمانی که ایرانی عبای بهتری درست کرد، من از همان عبا استفاده می‌کنم. ایشان دیدگاهی اقتصادی داشتند که باید پایبند به قدرت اقتصادی خودمان باشیم و به هیچ عنوان به بیگانگان وابسته نباشیم.^۱

فرزند آیت‌الله مرعشی نجفی رحمه الله نقل می‌کند:

یکی از خصوصیات آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی این بود که هیچ وقت از لباس‌های خارجی استفاده نکرد و حتی موقعی که خیاط می‌خواست از دکمه خارجی برای لباس وی، استفاده کند، آقا اجازه نداد. حتی خیاط آمد و به ایشان گفت: آقا دکمه از خارج می‌آید و برای قبا ناچاریم از آن استفاده کنیم، ایشان اجازه ندادند و مدتی در این فکر بودند که چه بکنند، بعد یک نفر گفت بعضی از خانم‌ها در خانه از قیطان‌هایی که به لب عبا می‌دوزند، شبیه دکمه درست می‌کنند و شما می‌توانید این را به خیاط بدهید و از همین قیطان‌هایی که در داخل تولید می‌شد استفاده می‌کردند.^۲

این موضوع در شرایط جامعه ما خیلی کاربرد دارد. باید تلاش کنیم که در استفاده از کالای ایرانی پیرو ایشان باشیم و تولیدکنندگان نیز باید بکوشند کالاهای خوب و

۱. محمد صادق مزینانی؛ سرگذشت، افکار و آثار آیت‌الله شهید سید حسن مدرس؛ ص ۶۷.

۲. <https://hawzah.net/fa/LifeStyle/View/43757>

با کیفیتی را به مردم عرضه کنند.

۴. توجه به عواقب دنیوی و اخروی سوء مصرف

از دیگر راهکارها، توجه به پیامدهای منفی و آثار زیان‌بار مصرف نادرست و غیر بهینه است. قرآن کریم دلیل هلاکت اقوامی چون ثمود، لوط، فرعون و فرعونیان را کفران نعمت و عدم استفاده صحیح از نعمت‌ها و اسراف بر شمرده و نابودی قوم ثمود را به دلیل عدم عاقبت‌اندیشی و بیمناک بودن از اعمال خویش بیان داشته و به اسراف‌پیشگان، وعده هلاکت داده است.^۱

بدون تردید تدبیر و تعقل به عواقب سوء مصرف، یکی از کارآمدترین روش‌ها در راستای اصلاح الگوی مصرف به شمار می‌آید. امیر بیان علی علیه السلام نتیجه سوء تدبیر را از بین رفتن مال^۲ و نابودی و هلاکت می‌داند.^۳

بنابراین بسیاری از مشکلات معیشتی و اقتصادی جامعه ما نیز در نتیجه سوء مصرف و تدبیر بوده و در صورت مصرف صحیح، بسیاری از مشکلات اقتصادی ریشه‌کن خواهد شد؛ به عنوان مثال آمار حاکی از آن است که تنها در مصرف گندم در سال حدود ۱۱ میلیون تن گندم در کشور تولید می‌شود که ۳ میلیون تن آن به ضایعات نان تبدیل می‌شود!!!^۴

امام صادق علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله چنین نقل می‌کند:

«دانیال نبی علیه السلام با دادن قرص نانی به صاحب یک کشتی، از او خواست تا وی را سوار کشتی کند. صاحب کشتی، نان را پرتاب کرد و گفت: «نان به چه کار من می‌آید؟ نان آن قدر فراوان است که زیر پا لگد مال می‌شود.» وقتی دانیال علیه السلام این امر را مشاهده کرد، دست دعا به آسمان بلند کرد و گفت: «خدایا! نان را گرامی بدار؛ دیدی که این بنده با نان چه کرد؟». بر اثر این دعا خداوند متعال به آسمان

۱. انبیاء: ۹.

۲. «حَسْبُ التَّدْبِيرِ يُنْوِي قَلِيلَ الْمَالِ وَشَوْءُ التَّدْبِيرِ يُفْنِي كَثِيرَهُ»؛ عبدالواحد تمیمی آمدی؛ تصنیف غرر الحکم و درر الکلم؛ ج ۱، ص ۳۵۴.

۳. «شَوْءُ التَّدْبِيرِ سَبَبُ التَّدْمِيرِ»، همان؛ ص ۳۵۴.

4. شناسه خبر: ۱۴۸۷۲۳ <http://www.salamatnews.com>

فرمان داد که باران نبارد و به زمین نیز وحی کرد که مانند سفال خشکیده شود. قحطی فرا رسید تا آنجا که مردم به جان یکدیگر افتادند تا همدیگر را بخورند. دو زن که هر دو فرزند کوچک داشتند، با یکدیگر قرار گذاشتند که روز اول یکی از بچه‌ها و روز دوم، بچه دیگری را بخورند. چون کودک اول را خوردند و نوبت به دومی رسید، مادرش امتناع کرد. آن دو نزد دانیال نبی علیه السلام رفتند و ایشان با شنیدن این ماجرا گفت: «یعنی امر گرسنگی شما به اینجا رسیده که کودکان خود را می‌خورید؟»^۱

آنچه از این روایت به دست می‌آید اینکه بی‌حرمتی به نان و اسراف، امری ناپسند و حرام در ادیان گذشته نیز بوده و به دین اسلام اختصاص ندارد. اما اینکه آیا با گناه یک نفر، قومی مورد عذاب قرار گرفتند یا به عذاب الهی از این روست این عمل مزبور در میان آن قوم شایع و معمول بوده و یا اینکه نهی از منکر و نیز امر به معروف در میان ایشان متداول نبوده؛ چنانکه در این روایت اعتراضی از دیگران نسبت به آنچه صاحب کشتی انجام داده است، نقل نگردید.

علاوه بر عواقب دنیوی، استفاده نادرست از نعمات و بیهوده بر باد دادن آنها، سبب خشم و غضب خداوند متعال بوده^۲ و عذاب پایدار و شدید در آخرت^۳ را در پی خواهد داشت.

۵. مبارزه با الگوهای بیگانگان

از دیگر راهکارهای ارتقای مدیریت مصرف، توجه به این نکته است که دشمنان تلاش می‌کنند با روش‌هایی، ملت‌ها را به زانو در آورند و طعم شکست را به ایشان بچشانند. یکی از این روش‌ها، عبارت است از الگودهی غلط در نحوه مصرف و اگر ملتی قصد دارد تا دشمنان را در اتخاذ این روش و تاکتیک ناکام گذارند، باید در این زمینه با آنها مبارزه کرده و الگوهای غلط ایشان را نپذیرد. در روایات اهل بیت علیهم السلام نیز

۱. محمد بن یعقوب کلینی؛ *الکافی*؛ ج ۶، ص ۳۰۲.

۲. قال ابو عبد الله علیه السلام: «إِنَّ السَّرْفَ أَمْرٌ يُبْغِضُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ»؛ محمد بن حسن حرّ عاملی؛ *وسائل الشیعه*؛ ج ۲۱، ص ۵۵۱.

۳. طه: ۱۲۷.

به این نحوه مبارزه توجه شده است؛ روایت زیر یکی از این نمونه‌هاست:
امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «أَوْحَى اللَّهُ إِلَى نَبِيِّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ أَنْ قُلْ لِقَوْمِكَ لَا يَلْبَسُوا لِبَاسَ أَعْدَائِي وَ لَا يَطْعَمُوا طَعَامَ أَعْدَائِي وَ لَا يُشَاكِلُوا بِمَشَاكِلِ أَعْدَائِي فَيَكُونُوا أَعْدَائِي كَمَا هُمْ أَعْدَائِي»^۱: «خداوند به یکی از پیامبران وحی فرمود که به قوم خود بگو: لباس دشمنان مرا نپوشید و خوراک دشمنان مرا نخورید، خود را به شکل و شمایل دشمنان من در نیورید که در این صورت، شما نیز هم‌چون آنها، دشمن من خواهید بود».

در حال حاضر کشورهای اسلامی که واجد یکی از درخشان‌ترین زمینه‌های فرهنگی و معنوی در جهان هستند و از تعالیم و باورهای زنده، پویا و رهایی‌بخش اسلام برخوردارند، در معرض بیشترین حملات تبلیغاتی فرهنگی دشمنان قرار گرفته‌اند. موقعیت محوری جهان اسلام در قلب قاره آسیا و نیز مالکیت آنها بر بخش مهمی از منابع حیاتی و استراتژیک قدرت، یعنی «انرژی» باعث شده است قدرت‌ها و بازیگران اصلی نظام بین‌الملل دچار نگرانی و تشویش جدی شوند. بر اساس همین درک از شرایط موجود و آتی، کانون قدرت مسلمانان را که عبارت از منابع فرهنگی و باورهای اعتقادی ایشان است، در کانون توجه و تهدیدهای خود قرار داده‌اند.^۲
تلاش‌های دشمنان انقلاب اسلامی برای کم‌رنگ نمودن فرهنگ متعالی اسلامی از یک سو و سوءمدیریت و عدم برنامه‌ریزی صحیح در راستای رواج فرهنگ غنی دینی و از خودباختگی فرهنگی از سوی دیگر، سبب شده که صفات نیکوی اخلاقی و روحیه قناعت و کار و تلاش در جامعه رو به افول باشد. بدون شک تنها با چنگ زدن به ریسمان محکم الهی و تمسک به آموزه‌های اخلاقی و دینی، می‌توان از این گرداب نجات پیدا کرد.

هجوم تبلیغات رسانه‌ای، به‌ویژه در دنیای مجازی و ترویج فرهنگ مصرف‌گرایانه و ضد اسلامی، سبب شده که روحیه تفاخر، اسراف، تجمل‌گرایی، چشم و هم‌چشمی که خود سرآغاز انواع مشکلات روانی و رفتاری و اختلافات خانوادگی خواهد بود،

۱. شیخ طوسی؛ تهذیب الاحکام؛ ج ۶، ص ۱۷۲.

۲. احد محمدی؛ تبیین ماهیت جغرافیای سیاسی از منظر فلسفه؛ پایان‌نامه دکتری، ص ۷۷۰ - ۸۱۳.

رواج یابد. از آنجا که این سیاست در اکثر مواقع از سوی ابرقدرت‌ها و در راستای تحت سلطه قرار دادن کشورهای اسلامی اعمال می‌شود، جامعه ما نیز که از این قاعده مستثنی نیست، روز به روز از فرهنگ غنی و تعالیم دینی بیشتر فاصله گرفته و به بازار مصرفی و سائل لوکس و غیرضروری این کشورها مبدل شده است. این نوع نگرش و تقلید کورکورانه، سبب شده که بسیاری از سنت‌های نیکو مانند ازدواج و تشکیل خانواده با موانع دست و پا گیر روبه‌رو شده و زمینه برای اشاعه بسیاری از بزهکاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی فراهم شود. ضمن آنکه این رویکرد منجر به وارد آمدن خدشه به استقلال و هویت سیاسی و فرهنگی کشور که ثمره خون هزاران شهید و جانبازی و فداکاری بسیاری از ایثارگران است، خواهد بود.

متأسفانه رسانه ملی نیز در اشاعه فرهنگ مصرف‌گرایی به چند صورت ایفای نقش می‌کند، از یک سو تبلیغات پر زرق و برق که بینندگان را به مصرف‌گرایی سوق می‌دهد و از سوی دیگر ارائه الگوهای زندگی تجمل‌گرایانه در بسیاری از فیلم‌ها، سریال‌ها و برنامه‌های تلویزیونی و عدم اهتمام لازم در راستای برنامه‌سازی هدفمند در زمینه مدیریت صحیح مصرف و نیز عدم مطرح نمودن الگوهای تربیتی متناسب در این زمینه، سبب شده که رسانه‌ها، به‌ویژه تلویزیون، کارآیی لازم در زمینه اشاعه فرهنگ مصرف‌بینه را از دست بدهند. چه زیبا گفت سعدی، شاعر شیرین سخن پارسی‌زبان که:

دامن آلوده اگر خود همه حکمت گوید

به سخن گفتن زیباش بدان به نشوند^۱

۱. مُصلِح بن عبدالله سعدی؛ کلیات سعدی؛ به اهتمام محمدعلی فروغی؛ مواعظ، ص ۸۲۳.